Oorlogssbron van de maand
Algemeen

De oorlogsbron van de maand is ontwikkeld om tussendoor of als start van een les uit te voeren. Het gaat om een korte opdracht waarbij leerlingen en wellicht ook uzelf worden geïnspireerd om met (een onderdeel van de) geschiedenis aan het werk te gaan. Maar natuurlijk kunt elk onderdeel altijd verlengen en uitbreiden. Daarbij kunt u gebruik maken van de aanvullende informatie bij deel 4 of kijk op een van de websites: www.kampamersfoort.nl www.kampvught.nl www.kampwesterbork.nl www.indischherinneringscentrum.nl

Werkwijze
De oorlogsbron van de maand bestaat uit een leerlingenblad en een docentenblad. Op het docentenblad staat hetzelfde als wat er op het leerlingenblad staat met daarbij mogelijke antwoorden en korte achtergrondinformatie. In deel 4 vindt u aanvullende informatie.
NB. Geef bij de start van de opdracht zo weinig mogelijk toelichting. Geef pas meer informatie na het uitvoeren van de introductieopdracht. Laat de leerlingen eerst zelf kijken en na(denken).
Op sommige vragen zijn meerdere antwoorden mogelijk.

Extra verwerking
Naast deel 1 en 2 vindt u op het docentenblad een (creatieve) verwerkingsopdracht. Deze opdracht is bedoeld als verdieping van het thema en neemt uiteraard iets meer tijd in beslag.

Kerndoel
De geschiedenisbron van de maand voldoet aan Kerndoel 40:
De leerling leert historische bronnen te gebruiken om zich een beeld van een tijdvak te vormen of antwoorden te vinden op vragen, en hij leert daarbij ook de eigen cultuurhistorische omgeving te betrekken.

Reactie
Heeft u vragen of opmerkingen naar aanleiding van deze Oorlogsbron van de maand?
Laat het ons weten via carla@kampamersfoort.nl

NATIONAAL MONUMENT KAMP VUGHT
Nationaal Monument Kamp Amersfoort
Indisch Herinneringscentrum BRONBEEK
HERINNERINGSCENTRUM KAMP WESTERBORK

Oorlogsbron van de maand Herdenken Leerlingenblad

Introductie

a. Bekijk de foto's en schrijf de eerste vijf woorden op die bij je opkomen.
b. Bedenk drie vragen die de foto's bij je oproepen.

Kijk en denkvragen

a. Herken jij een van deze vier monumenten?
b. Wat zijn de verschillen tussen de monumenten? Wat zijn de overeenkomsten?
c. Welk monument spreekt jou het meeste aan? Leg je antwoord uit.
d. Ken jij een plek waar iets herdacht wordt? Een (privé) monument? Wat weet je van die plek? Wat of wie wordt er herdacht?
e. Wat is het doel van herdenken? Waarom zou je dat wel of niet doen?
f. Wat (of wie) herdenk jij? Leg uit hoe en waarom je dit (niet) doet.
g. Kunnen we leren door iets te (blijven) herdenken? Waarom denk je dat?

Foto 1. Archief NM Kamp Amersfoort

Foto 2. NM Kamp Vught, J. v. d Ven

Foto 3. Indisch Monument in Den Haag

Foto 4. NM kamp Westerbork

Introductie

a. Bekijk de foto's en schrijf de eerste vijf woorden op die bij je opkomen.
b. Bedenk drie vragen die de foto's bij je oproepen.

Bespreek
Mogelijke vragen: Welke woorden kwamen boven drijven? Waren er dezelfde woorden of juist verschillende? Hoe kan dat? Inventariseer wat de leerlingen willen weten. Zoek de antwoorden. (Onder andere op de websites van één van de 4 herinneringscentra)

Informatie

Foto 1: Monument 'De Stenen Man', of '*Gevangene voor het vuurpeloton'* is te vinden bij Kamp Amersfoort. Het monument herinnert aan 49 gevangenen die op deze plek werden neergeschoten op

8 maart 1945 als wraak voor een aanslag op een hoge SS-leider. Elk jaar worden hier op 19 april tijdens de herdenking van de bevrijding van het kamp, en op 4 mei bloemen gelegd.

Foto 2: Het Monument op de Fusilladeplaats in Vught ligt op ongeveer 15 minuten lopen van kamp Vught. Het monument herinnert aan de 329 verzetsmensen die hier door de Duitse bezetter zijn gefusilleerd. Na de ontruiming van kamp Vught werd door enkele omwonenden een houten kruis opgericht. Koningin Wilhelmina is in 1945 bij de eerste herdenking aanwezig. Het stenen monument met de namen van de geëxecuteerden is op 20 december 1947 door prinses Juliana onthuld. Elk jaar houdt de gemeente Vught hier op 4 mei 's avonds een openbare herdenking. In 1995 en 1997 werd het monument op de fusilladeplaats beklad. De daders zijn nooit gevonden. De bekladde panelen hebben een plek gekregen in het Nationaal Monument Kamp Vught als onderdeel van de vaste expositie.

Foto 3: Het *Indisch Monument* in Den Haag
Op 15 augustus 1945 kwam er met de capitulatie van Japan een officieel einde aan de Tweede Wereldoorlog voor het Koninkrijk der Nederlanden. Deze datum is daarom in Nederland gekozen om elk jaar de slachtoffers van de Japanse bezetting in voormalig Nederlands-Indië, maar ook later tijdens de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd, te herdenken. De herdenking vindt plaats bij het *Indisch Monument* in Den Haag.

Foto 4: *Monument Westerbork*
Het Nationaal Monument Westerbork is te vinden bij Kamp Westerbork. Het monument herinnert aan de 107.000 Joden en Sinti en Roma die op deze plek met de trein moesten vertrekken naar kampen in Polen, Duitsland en Tsjechië. 102.000 van hen werden vermoord. Als je alle bielzen (de houten planken tussen de rails) telt, kom je uit op 97 bielzen: voor elke trein met mensen één biels. Elk jaar worden hier op 4 mei tijdens de Dodenherdenking bloemen gelegd.

Deel 2
Kijk en denkvragen

a. Herken jij een van deze vier monumenten? (Zie informatie hierboven)
b. Wat zijn de verschillen tussen de monumenten? Wat zijn de overeenkomsten?
De monumenten zijn alle 4 gemaakt ter herdenking van de tweede wereldoorlog.
In elk monument is symboliek te vinden. (De vuisten van De Stenen Man, de afgebogen rails van Westerbork, kromme gebogen mensen, een kruis…
c. Welk monument spreekt jou het meeste aan? Leg je antwoord uit.
d. Ken jij een plek waar (iets uit)de oorlog herdacht wordt? Wat weet je van die plek? Wat of wie wordt er herdacht?
e. Wat is het doel van dit herdenken? Waarom zou je dat wel of niet doen?
f. Herdenk jij iets of iemand uit een oorlog? Leg uit hoe en waarom je dit (niet) doet.
g. Kunnen we leren door de oorlog te (blijven) herdenken? Waarom denk je dat?

Deel 3 Extra (creatieve) verwerking Mijn herinneringsplek

a. Inventariseer welke persoon of gebeurtenis de leerlingen willen herdenken. Maak een (ieder een persoonlijke of samen een gemeenschappelijke) keuze. Doe onderzoek naar het verhaal achter de persoon of gebeurtenis en verzamel vervolgens zoveel mogelijk hierover. *Welke woorden passen erbij, welke plaatjes, foto's, voorwerpen, kleuren? Horen er stenen, houtjes of bladeren bij? Ander natuurlijk materiaal? Welk 'verhaal' hoort er bij deze herinnering? Wat wil je vooral laten zien?*
b. Bespreek met de leerlingen hoe ze willen herdenken en wat voor soort herinneringsplek ze willen creëren. Voor wie is de plek (vooral) bedoeld? Buiten of binnen? Tijdelijk of voor langere tijd? Zichtbaar of een beetje verstopt? Dichtbij school of dichtbij huis?

c. Verzamel wat je nodig hebt om deze plek te creëren? *Welke woorden passen erbij, welke plaatjes, foto's, voorwerpen, kleuren? Horen er stenen, houtjes of bladeren bij? Ander natuurlijk materiaal?* De vraag is steeds: Welk 'verhaal' hoort er bij deze herinnering? Wat wil je- vooral- laten zien? Wat (of wie) en hoe wil je dat er herinnerd wordt?
d. Kies de plek(ken) en geef de leerlingen de gelegenheid om deze in te richten.
e. Organiseer een wandeling langs de herinneringsplek(ken). Of maak er foto's van en organiseer een tentoonstelling in de klas.

Bespreking

Bespreek met de leerlingen hoe het was om na te denken over herinneren en herdenken. Wat hebben ze door hier mee bezig te zijn, ontdekt?

Deel 4 Aanvullende informatie

Herdenken

Op de foto's ziet u vier plekken waar jaarlijks WO II wordt herdacht. Er zijn natuurlijk veel meer plekken waar we stilstaan bij WO2. Mogelijke vragen: *Wat wordt er in Nederland herdacht? Waarom? Wat vind je daarvan? Waarom herdenken we sommige dingen wel en andere dingen niet? Wat is herdenken? Wat (of wie) zou jij willen herdenken?*

Kamp Amersfoort

Herdenken, bezinnen en leren is het motto van Kamp Amersfoort. Meer informatie hierover kunt u vinden op www.kampamersfoort.nl
Onder het kopje onderwijs/voortgezet onderwijs vindt u een uitgebreide les over het thema *herdenken en (niet)vergeten*.

Het Indisch Herinneringscentrum (IHC)

Het Indisch Herinneringscentrum (IHC) houdt de herinnering levend aan de gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië en de daaropvolgende dekolonisatie.
Op http://www.indischherinneringscentrum.nl vindt u meer info over lessen over herdenken. IHC werkt geregeld samen met St. Herdenking 15 Augustus 1945, de stichting achter de herdenking. Voor meer informatie over het monument en de jaarlijkse herdenking vindt u op indieherdenking.nl.

Kamp Westerbork is tegenwoordig een herinneringscentrum. Meer informatie hierover kunt u vinden op www.kampwesterbork.nl
Bij http://www.kampwesterbork.nl/nl/museum/kampterrein/monumenten/index.html#/index vindt u meer informatie over de verschillende gedenktekens op het kampterrein.

Kijk ook op: http://www.nmkampvught.nl